

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zMPU

TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNI TATBIQ ETISH MUAMMOLARI

25.09.2025

Respublika miqyosidagi ilmiy - amaliy konferensiya materiallari to'plami

1-qism

KONFERENSIYA TASHKILOTCHISI

O'zbekiston milliy pedagogika universiteti Aniq fanlar oliy maktabi
Axborot texnologiyalari va tizimlari kafedrasi

4. Tojiboyev Sh. Transport korxonalarida iqtisodiy tahlil. Toshkent: Fan, 2019.

5. Xasanov U. Temir yo‘l tashuvlari samaradorligini oshirishning iqtisodiy mexanizmlari. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.

6. Karimov B. Logistika tizimlarida resurslarni boshqarish. Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021.

7. Porter M. Competitive Advantage. New York: Free Press, 1998.

8. Kaplan R., Norton D. The Balanced Scorecard. Boston: Harvard Business School Press, 2001.

9. Christopher M. Logistics and Supply Chain Management. London: Pearson, 2016.

10. Slack N., Johnston R. Operations Management. London: Pearson, 2019.

OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA JAHON ADABIYOTINI O‘QITISHNING AMALIY TEXNOLOGIK TIZIMI

Usmonova Ruzixon Bozorovna
Chirchiq davlat peadgogika universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy ta’lim muassasalarida jahon adabiyotini o‘qitish jarayonining zamonaviy texnologik yondashuvlari yoritiladi. Jahon adabiyoti namunalarini talabalarga chuqur va tizimli yetkazish uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli ta’lim platformalari, interfaol metodlar hamda multimediya vositalaridan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, dars jarayonida mualliflik metodi, kompetensiyaga yo‘naltirilgan yondashuv, tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi mashg‘ulotlar, elektron resurslar va masofaviy ta’lim imkoniyatlarining ahamiyati ko‘rsatib beriladi.

Kalit so‘zlar: jahon adabiyoti, oliy ta’lim, pedagogik texnologiya, modulli o‘qitish, komparativ tahlil, interaktiv metodlar, raqamli ta’lim, problemali yondashuv, kompetensiyaviy baholash, madaniyatlararo kommunikatsiya, adabiy tahlil.

Abstract. This article discusses modern technological approaches to the process of teaching world literature in higher education institutions. The effectiveness of using information and communication technologies, digital educational platforms, interactive methods and multimedia tools to provide students with examples of world literature in a deep and systematic way is analyzed. The importance of the author's method, a competency-based approach,

activities that develop critical thinking, electronic resources and distance learning opportunities in the teaching process is also shown.

Keywords: world literature, higher education, pedagogical technology, modular teaching, comparative analysis, interactive methods, digital education, problem-based approach, competency-based assessment, intercultural communication, literary analysis.

Jahon adabiyotini o‘qitish zamonaviy oliy ta’limning eng muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, talabalarning nafaqat badiiy-estetik dunyoqarashini, balki tafakkur madaniyati, madaniyatlararo kompetensiya va ilmiy-nazariy tahlil ko‘nikmalarini shakllantirishda asosiy omil sifatida qaraladi. Global integratsiya jarayonlarida adabiy merosning chuqur o‘rganilishi yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalaydi, ularda madaniy tafakkur kengligi, adabiy did, ijodiy fikrlash va tahliliy yondashuvni rivojlantiradi. Shu bois oliy ta’lim tizimida jahon adabiyotini o‘qitish samaradorligini oshirish zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishni, o‘quv jarayonini texnologik yondashuv asosida qayta qurishni taqozo etadi.

Hozirgi davrda ta’limning texnologik loyihalanishi, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish, interaktiv va integrativ metodlar tizimi jahon adabiyotini o‘qitishda alohida ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur tezis jahon adabiyotini oliy ta’limda o‘qitishning amaliy texnologik tizimi, uning tarkibiy elementlari, metodologik asoslari, zamonaviy didaktik imkoniyatlari va talaba kompetensiyasini shakllantirishdagi o‘rnini ilmiy yondashuvda tahlil qiladi.

Jahon adabiyotini o‘rganish jarayoni o‘zining murakkabligi, sharq va g‘arb adabiy an’analarining o‘zaro ta’siri, badiiy tafakkurning turli tarixiy bosqichlari bilan ajralib turadi. Bunday jarayonda an’anaviy va innovatsion texnologiyalar uyg‘unligi muhim. Metodologik asos sifatida:

- kompetensiyaga yo‘naltirilgan ta’lim modeli;
- madaniyatlararo kommunikativ yondashuv;
- integretiv adabiy tahlil;
- komparativ metod;
- intertekstual yondashuv;
- ilmiy-analitik tadqiqot metodi o‘qitishning poydevorini tashkil etadi.

Bu yondashuvlar talabalarga badiiy matnni tarixiy, madaniy, falsafiy, psixologik kontekstda anglashga, global adabiy jarayonning ichki qonuniyatlarini tushunishga imkon beradi. Oliy ta’limda qo‘llaniladigan texnologik tizim quyidagi asosiy elementlardan iborat:

1)O‘quv maqsadlari va natijalari — Bloom taksonomiyasi asosida aniqlanadi, adabiy tahlil, komparativ fikrlash, ijodiy interpretatsiya, baholash ko‘nikmalarini o‘z ichiga oladi.

2)O‘qitish jarayonini loyihalash — modulli-o‘quv dasturlari, mavzularning izchil ketma-ketligi, faol o‘quv mashg‘ulotlari.

3) Metodlar tizimi — interaktiv, ijodiy, problemali, loyiha asosidagi va AKT asosidagi metodlar majmuasi.

4)Didaktik vositalar — elektron adabiy matnlar, digital xaritalar, virtual muzeylar, audiokitoblar, infografika, vizual tahlil vositalari.

5)Baholash mezonlari — reyting tizimi, portfolioli baholash, formatif monitoring, analitik va interpretativ esse, ijodiy topshiriqlar.

Zamonaviy didaktik texnologiyalar adabiy tahlil jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Eng ko‘p qo‘llaniladiganlari:

Modulli o‘qitish texnologiyasi — har bir modul nazariya, tahlil, mustaqil ish va monitoringni yagona tizimda birlashtiradi.

Case-study — badiiy matn asosida real hayotiy vaziyatlarni muhokama qilish, qahramonlar xatti-harakatining ijtimoiy-axloqiy mohiyatini baholash.

Problemali ta’lim — adabiy jarayonning murakkab masalalarini talaba tomonidan mustaqil hal etishga yo‘naltirilgan.

Komparativ tahlil — Sharq va G‘arb adabiyoti namoyandalarining obrazlar tizimi, syujet modeli, uslubiy xususiyatlarini qiyosiy o‘rganish.

BLENDED learning — an’anaviy dars + onlayn tahlil, multimediali vositalar, elektron ma’lumotlar bankidan foydalanish.

Mind-map va klaster texnologiyasi — murakkab adabiy tushunchalarni grafik modelda yoritish va tizimlashtirish. Bu texnologiyalar talabalarning mustaqil tahliliy fikrlashini kuchaytiradi, adabiy jarayonni ko‘p qirrali o‘rganishga yordam beradi.

XXI asr ta’limi raqamli muhitga asoslanar ekan, jahon adabiyotini o‘qitishda quyidagi imkoniyatlar keng qo‘llanilmoqda: elektron kutubxonalar (Google Books, Project Gutenberg va b.), subtitrlangan teatr spektakllari, virtual muzeylar va adabiy xaritalar, 3D vizualizatsiya, audio-dramalar, onlayn seminarlar va vebinarlar, prezentatsiya va video-tahlil. Bu imkoniyatlar adabiy obrazlarning sahnaviy talqinini tushunishga, tarixiy sharoitni ko‘rish orqali chuqurroq anglashga sharoit yaratadi.

Jahon adabiyotini o‘qitishda baholashning zamonaviy tizimi quyidagilarga asoslanadi:

- formativ baholash — dars davomida doimiy monitoring;
- summativ baholash — modul yakunida;
- portfolio — talabaning barcha ijodiy ishlari jamlanadi;

- analitik esse — badiiy tahlil ko‘nikmalarini namoyon etadi;
- loyiha ishi — adabiy jarayonni amaliy tadqiq qilishga yo‘naltiriladi;
- prezentatsiya va munozara — kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi.

Bu tizim talabalarning faqat bilimini emas, balki tahlil qilish, sharhlash, qiyoslash, baholash va ijod qilish ko‘nikmalarini ham o‘lchash imkonini beradi.

Demak, oliy ta’lim muassasalarida jahon adabiyotini o‘qitishning amaliy texnologik tizimi — bu talabaning shaxsiy va kasbiy kompetensiyalarini har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan, zamonaviy didaktika tamoyillari bilan uyg‘unlashgan, integrativ va innovatsion yondashuvlarga asoslangan murakkab pedagogik jarayondir. Texnologik tizim orqali talabalarda badiiy matnni chuqur idrok etish, madaniyatlararo muloqot qobiliyati, global adabiy jarayonni anglash, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, tahliliy fikrlash va ijodiy yondashuv shakllanadi.

Raqamli vositalarning keng qo‘llanilishi, metodlarning integratsiyasi, kompetensiyaviy baholash, talabaning mustaqil faoliyatini rag‘batlantiruvchi ta’lim jarayoni jahon adabiyotini o‘qitishda yuqori samaradorlikni ta’minlaydi.

Mazkur texnologik tizimning to‘g‘ri tashkil etilishi bo‘lajak o‘qituvchilarni professional tayyorlashda, ularning adabiy tafakkurini rivojlantirishda, global madaniyatni chuqur anglashga undashda beqiyos ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Husanboyeva Q., Niyozmetova R. Adabiyot o‘qitish metodikasi. I kitob. Darslik. - T.: Innovatsiya-ziyo,2022.

2. Husanboyeva Q., Niyozmetova R. Adabiyot o‘qitish metodikasi. II kitob. Darslik. - T.: Innovatsiya-ziyo,2022.

3. Mardonov Sh., Zokirova u. Pedagogika nazariyasi va tarixi. O‘quv qo‘llanma - T.: Ishonchli hamkor, 2021.

Qurbonova Maftuna Faxriddinovna Mirzayeva Gulshan Azamatovna	Bo‘lajak pedagoglarda muloqotchanlikni rivojlantirish masalalari tahlili	372
Zulayxo Jabborova Mansur qizi	Zamonaviy ta’limda boshlang’ich ta’lim o’quvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirish	377
Kayumov Zafarbek Odil o'g'li	Temir yo‘l tashuvlarida ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va raqobatbardoshligini oshirishda operatsion kontrollingning roli	380
Usmonova Ruzixon Bozorovna	Oliy ta’lim muassasalarida jahon adabiyotini o‘qitishning amaliy texnologik tizimi	384
To’xtasinova Naimaxon Nurillo qizi Yo’ldosheva Feruza Ravshanbek qizi Tojiboyev M.N	Psixika va ong	388
Nozima Habibullayeva	Didem madak she’riyatida yolg‘izlik motivi.(“Siz ishqdan ne anglarsiz, begim” she’ri asosida)	391